

Onderwerp: Samen actief tegen armoede

BBV nr: 2015/488128

In het coalitieprogramma is afgesproken dat gedurende deze collegeperiode extra wordt geïnvesteerd in het minimabeleid, waarbij speciale aandacht wordt gegeven aan kinderen en chronisch zieken. Met het bij de begroting van 2014 aangenomen amendement 'Minimagelden volledig benutten: vastleggen in de begroting' heeft de Raad gesteld dat minimagelden voor de minima bestemd moeten zijn.

In de Begroting 2016-2020 is aangekondigd dat in 2016 een nieuw minimabeleid wordt opgesteld om een groter bereik van de doelgroep te realiseren.

In de nota 'Samen voor elkaar: groeien naar financiële zelfredzaamheid' (2012/338471), is met het minimabeleid ingezet op drie pijlers:

- het vergroten van de kansen van de minima,
- het vergroten van de zelfredzaamheid,
- het bieden van een financieel vangnet.

Op basis van het Evaluatierapport minimabeleid 2012-2014 is toegezegd dat in het nieuwe beleid de volgende thema's aandacht zullen krijgen:

1. Ontwikkelen van praktische, concrete ondersteuning voor een brede doelgroep
2. Bieden van een financieel vangnet voor hen die dit nodig hebben
3. Voorkomen van schulden
4. Vergroten van kansen voor jongeren
5. Betrekken van de doelgroep
6. Ontwikkelen van een digitaal platform
7. Communicatie en samenwerking

Met deze notitie verwacht het College ook invulling te geven aan de volgende toezeggingen en moties:

- 2014/4328684: Voor 2016 de voorzieningen voor chronisch zieken goed in beeld te brengen en het beleid daarop af te stemmen (SP).
- 2015/392048: Oriënteren op de mogelijkheid om in navolging van Amsterdam Nederlandse identiteitskaarten voortaan gratis te verstrekken aan houders van een HaarlemPas (SP).
- Motie 33 uit begroting 2016: Idee voor ID-kaart: Geen voorschietgedoe voor HaarlemPas-houders.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

- In te stemmen met de vijf speerpunten in de nota 'Samen actief tegen armoede 2016 - 2020':
 - Versterken zelfredzaamheid en participatie
 - Preventie van langdurige armoede en schulden
 - Verminderen van armoede bij kinderen en jongeren
 - Ondersteuning van mensen die leven van een laag inkomen
 - Vergroten van bereik en vereenvoudigen van regelgeving

- Het financiële kader van deze nota voor vier jaar (2016 tot 2020) vast te stellen, hetgeen betekent dat binnen die periode de aangegeven beschikbare budgetten volledig en uitsluitend aan de voorgestelde regelingen worden besteed.
- In te stemmen met de volgende wijzigingen en nieuwe regelingen (nummers corresponderen met nummers in de bijlage):
 - De inkomensgrens Individuele inkomstenstoeslag (2) verhogen van 110% naar 115% van de bijstandsnorm
 - De eigen bijdragen van de Huiswerkbegeleiding (4) laten vervallen.
 - De Tegemoetkoming kosten kinderopvang (5) verruimen naar de doelgroep inburgeraars met bijstand
 - De regeling Garantietoeslag (7) laten vervallen.
 - In 2016 mogelijkheden collectieve polis per 2017 onderzoeken.
 - De regeling Bijzondere bijstand duurzame gebruiksgoederen (11.5) voortzetten en vereenvoudigen en in 2016 budget reserveren voor toename statushouders.
 - De voortzetting van de subsidie aan Platform Minima Organisaties (23) laten bepalen door de uitkomsten van de pilot ervaringsdeskundigen
 - Een digitaal platform (27) ontwikkelen voor kortingen en voordelen
 - Een pilot ‘Inspringbudget schuldhulpverlening’ starten (29)
 - Een pilot starten met de introductie van ‘115-red een bedrijf’ voor zzp-ers (30)
 - Een brugklaspakket (31) introduceren; een extra bedrag voor ouders wanneer kinderen naar de middelbare school gaan
 - Een onderzoek starten naar de mogelijkheden om scholieren een fiets aan te bieden (32)
 - Een vergoeding geven aan houders van de HaarlemPas voor een ID-kaart (33)
 - Een regeling ontwikkelen waarmee mensen in de bijstand een opleiding kunnen volgen (34)
 - Een ‘stropenpot’ introduceren voor onvoorziene, plotselinge noden bij partners in de stad (35)
 - 2 Fte toevoegen voor de verbetering van bereik, het ontwikkelen/onderzoeken van nieuwe regelingen en vereenvoudiging en het uitvoeren van de regelingen.
- De ‘tweede wijzigingsverordening individuele inkomstenstoeslag Haarlem’ vast te stellen. De verordening treedt in werking op 1 januari 2016.
- Het college stelt onder voorbehoud van het raadsbesluit vast:
 - Beleidsregels Tegemoetkoming bij ziekte en handicap
 - Beleidsregels maatschappelijke participatie schoolgaande kinderen
 - Beleidsregel gemeentelijke tegemoetkoming in de kosten kinderopvang
 - Beleidsregels Huiswerkbegeleiding en Bijles

3. Beoogd resultaat

Weinig geld hebben mag voor Haarlemmers geen belemmering zijn om mee te doen in de samenleving. Daarom wil de gemeente het bereik van de voorzieningen laten groeien zodat in 2020 conform de meerjarenbegroting 2016 - 2020:

- 5.600 huishoudens gebruik maken van de HaarlemPas,
- 800 kinderen gebruik maken van JeugdSportFonds of JeugdCultuurFonds,
- 2.800 Haarlemmers gebruik maken van een minimaregeling,
- 3.900 toekenningen minimaregelingen worden verstrekt,
- 1.650 Haarlemmers gebruik maken van individuele bijzondere bijstand,
- 2.500 individuele toekenningen bijzondere bijstand worden verstrekt.

4. Argumenten

4.1. Het voorstel past in het ingezette beleid

In beleidsveld 3.2 staat als tweede doelstelling opgenomen *het vergroten van de zelfredzaamheid van Haarlemmers met een minimuminkomen door hen een financieel vangnet te bieden*. Samen actief tegen armoede draagt bij aan deze doelstelling, zowel door toewijzing van middelen aan regelingen als door voorstellen om het bereik te vergroten. Het financiële kader wordt met deze nota voor vier jaar vastgesteld. Dit geeft duidelijkheid aan burgers en organisaties waar zij de komende vier jaar aan toe zijn voor wat betreft het minimale beleid. Mensen kunnen er op deze manier op vertrouwen dat de regelingen voor deze periode beschikbaar zijn en blijven.

4.2. Een goed armoedebeleid draagt bij aan bevorderen zelfredzaamheid van Haarlemmers

Armoede is een belangrijke reden waarom mensen niet, of minder, meedoen aan de samenleving. Hierdoor wordt hun netwerk kleiner en neemt de stimulans om actief te zijn af. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat armoede je denken beperkt. Je bent minder in staat om lange termijnkeuzes te maken. Daardoor is het lastig om perspectief te zien en in actie te komen om je situatie te veranderen. Financiële ondersteuning kan helpen om dat perspectief weer te bieden.

4.3. Kinderen mogen niet de dupe zijn van armoede

Kinderen en jongeren die arm opgroeien kunnen dat zelf niet veranderen. Zij voelen zich vaak buitengesloten en kunnen door gebrek aan geld thuis minder meedoen met bijvoorbeeld activiteiten op school of in hun vrije tijd. Armoede in je jeugd is iets waar je je leven lang last van kunt hebben. Daarom zet Haarlem extra in op kinderen en jongeren, zoals met het JeugdSportFonds, het JeugdCultuurFonds en de schoolkostenregeling. Nu voegen we daar het brugklaspakket aan toen en onderzoeken we de mogelijkheid om fietsen aan scholieren te verstrekken.

4.4. Kosten door (chronische) ziekte moeten deels opgevangen worden

Ziektekosten zijn voor veel mensen moeilijk op te brengen – ze komen vaak onverwachts. Vooral voor chronisch zieken geldt dat zij door hun ziekte langdurig hoge kosten hebben die, zeker als je een laag inkomen hebt, moeilijk te dragen zijn. De gemeente ondersteunt mensen met hoge ziektekosten, onder meer met vergoeding van eigen risico en onderzoek naar aanbieden van collectieve ziektekostenverzekering.

4.5. Meer Haarlemmers kunnen baat bij het minimabeleid hebben: bereik moet omhoog

De afgelopen jaren hebben meer mensen gebruik gemaakt van de minimaregelingen. Toch is niet iedereen bekend met de mogelijkheden. Door het verder vereenvoudigen van regels, het automatisch informeren van of verstrekken aan mensen die (waarschijnlijk) recht hebben en de samenwerking met partners in de stad verwachten we de komende jaren het bereik verder te vergroten. De sociale wijkteams zijn een essentiële schakel in het bereiken van inwoners met een laag inkomen. Via het CJG en de sociale wijkteams is er een budget beschikbaar voor het inspringen bij urgente problemen in gezinnen met kinderen. Ook het vaststellen van het minimabeleid voor een periode van vier jaar draagt bij aan het vergroten van de bereikbaarheid. Immers hoe langer een regeling beschikbaar is en bekend wordt gemaakt, hoe meer mensen ervan weten en gebruik van maken. Hierdoor kan de informatie makkelijker ook andere mensen kan bereiken via mond-tot-mondreclame.

4.6. De voorstellen sluiten aan op vragen uit de stad

Voor het opstellen van deze nota en de voorgestelde regelingen is gesproken met partners in de stad en met inwoners met een laag inkomen. Zij gaven aan dat vooral op ziektekosten, kinderen en participatie extra inzet wenselijk is. Een uitgebreid verslag van deze bijeenkomsten is als bijlage bij de nota gevoegd. De nota is besproken met de Participatieraad en voor advies voorgelegd.

4.7. Voor uitvoering komt extra aandacht en inzet

We starten een team specialisten minimabeleid, medewerkers die zich richten op uitvoeren van regelingen en het adviseren van collega's en partners. Voor het onderzoek naar de fietsen voor scholieren en het onderzoek naar de collectieve ziektekostenverzekering is extra capaciteit nodig. Ook het uitvoeren van de regelingen en het verwachte grotere gebruik vergt naar verwachting extra capaciteit. Daartoe voegen we twee fte toe aan de bestaande formatie voor het ontwikkelen en uitvoeren van de voorstellen zoals genoemd in deze nota.

4.8. De begroting is sluitend, optie voor eventuele onderbesteding

In eerdere jaren was er sprake van onderbesteding, grotendeels omdat het bereik van de doelgroep achter bleef. Met de in deze nota opgenomen voorstellen laten we voor 2016 een sluitende begroting zien. Daarbij is ook het overschot van 2015 bestemd.

Door vanaf 2019 de Individuele Inkomenstoelag terug te brengen naar 100%, wordt de daling van de baten opgevangen.

Minimabeleid 2016 - 2020: budget en bestedingen						
<i>(bedragen x € 1.000)</i>						
Jaar	2016	2017	2018	2019		
<i>Beschikbare budgetten:</i>						
Budget Minima	1.736	1.736	1.736	1.736		
Budget Bijzondere bijstand	2.727	2.727	2.727	2.727		
Rijksbijdrage Armoedebestrijding (Klijnsmagelden)	800	826	839	-		
Overheveling overschot (2e berap 2015)	400	-	-	-		
Totaal beschikbaar budget	5.663	5.289	5.302	4.463		
<i>Bestedingen:</i>						
Bevorderen van zelfredzaamheid en participatie	214	160	160	160		
Preventie van armoede, o.a. door preventie van schulden	239	209	209	209		
Verminderen van armoede van kinderen en jongeren	446	436	436	436		
Ondersteuning van leven van een laag inkomen	4.443	4.223	4.223	3.443		
Vergroten van bereik van minimaregelingen	80	48	48	48		
Uitvoering aanvullend	210	210	210	210		
Totaal bestedingen	5.632	5.286	5.286	4.506		
Budget min bestedingen (per saldo overschot van 7)	31	3	16	-43		

5. Risico's en kanttekeningen

5.1 Tot nu toe is er sprake van onderbesteding op het minimabudget. In 2015 is een bedrag van € 400.000 niet besteed. We verwachten door de permanente inzet het bereik te vergroten en regelingen te vereenvoudigen; het bereik en daarmee de inzet van het budget zal toenemen.

5.2 Met het voorstel om voor vier jaar een kader op te stellen en regelingen voor vier jaar vast te leggen, stelt de Raad ook meerjarig het budget vast voor minimabeleid. Dat is in lijn met het amendement 'Minimagelden volledig benutten: vastleggen in de begroting'. Tegelijk betekent het dat een bestedingsrichting wordt vastgelegd voor vier jaar. Daarmee kunnen de middelen voor Minimabeleid de komende vier jaar niet bij een integrale bestuurlijke afweging worden betrokken en loopt dit besluit vooruit op de komende herijking. Opgemerkt dient bovendien dat dit het zowel geldt voor eventuele overschotten als voor eventuele overschrijdingen.

5.3. Vanaf 2019 zijn de extra rijksmiddelen voor armoedebestrijding (Klijnsmagelden') niet langer beschikbaar. Dat betekent dat jaarlijks € 8 ton minder te besteden is. Dat dit is opgelost door de individuele inkomstenstoeslag vanaf 2019 terug te brengen naar 100%.

5.4 Voor 2016 is rekening gehouden met extra budget (270.000 euro) in verband met beroep op bijzondere bijstand door statushouders, een deel hiervan wordt mogelijk pas in 2017 hieraan uitgegeven.

In de komende jaren zal echter een extra beroep gedaan worden op de minimagelden voor de opvang van statushouders (reguliere bijzondere bijstand) voor de kosten van woninginrichting en daarnaast voor de kosten van tijdelijke huisvesting, die boven de dekking vanuit de verwachte extra rijksbijdrage uitgaan. Deze extra kosten zijn nodig om de opgelopen achterstand in het huisvesten van statushouders weg te werken en om te voldoen aan de verhoogde taakstelling die door het Rijk is opgelegd. Zie hiervoor ook de voorstellen in de nota "Aanhuur 2e verdieping Zijlweg 245 ten behoeve van statushouders." (2015/524330).

Risico hierbij is dat de werkelijke kosten en omvang van de extra rijksbijdrage van elkaar afwijken waardoor het beschikbare gemeentelijke budget extra wordt belast en daardoor de nu voorgestelde regelingen moeten worden beperkt. In het GVA (Gemeentelijk Versnellings Arrangement) is onder andere afgesproken dat statushouders leefgeld krijgen van het COA en daarmee geen bijstandsuitkering ontvangen en dus geen beroep doen op de middelen uit de BUIG. De verwachting is echter dat de komende tijd de BUIG niet of nauwelijks voldoende is om reeds bestaande uitkeringsverplichtingen te dekken. Wanneer de BUIG onvoldoende blijkt te zijn om uitkeringen en de kosten van huisvesting statushouders te dekken, wordt conform bestaande afspraken een beroep gedaan op de WWB reserve. Indien deze niet toereikend is, wordt een beroep gedaan op de algemene middelen.

5.5 het Rijk is voornemens is om landelijk € 35 miljoen uit te nemen uit de Algemene Uitkering voor de harmonisatie van de bijdragen voor kinderopvang. Indien dit werkelijkheid wordt zal het budget Bijzondere bijstand met een verwacht Haarlems aandeel van ca. € 3,5 ton worden verlaagd waardoor de nu voorgestelde regelingen moeten worden beperkt.

6. Uitvoering

'Samen actief tegen armoede' wordt aan de raad voorgelegd. Het college beoordeelt de bestedingen zoals opgenomen in de planning, conform de bestaande P&C cyclus.

Onderdeel van het minimabeleid is uitgebreide communicatie met mensen met een laag inkomen, zowel rechtstreeks als via partnerorganisaties.

De gemeente heeft de afgelopen periode veel geïnvesteerd in vergroten van het bereik van de doelgroep van het minimabeleid. Zo zijn er informatiebijeenkomsten georganiseerd om samen met partners in de stad te werken aan een beter bereik van de minima. Daar zijn acties uit voortgekomen. Met extra inzet van meerdere afdelingen zijn dit jaar al een aantal acties uitgevoerd, zoals bv. het aanwezig zijn op bijeenkomsten voor Haarlemmers, het maken van flyers en het vereenvoudigen van aanvraagformulieren. De gemeente werkt daarin nauw samen met partners in de stad, zoals de Sociaal Wijkteams, CJG, scholen, en maatschappelijke organisaties. Zij zijn een essentiële schakel in het bereiken van inwoners met een laag inkomen.

Om zoveel mogelijk mensen op de hoogte te brengen van de minimaregelingen is het van belang de juiste informatie bij zoveel mogelijk medewerkers van de partners in de stad bekend te maken. We ontwikkelen nu voorlichtingsbijeenkomsten om de maatschappelijke partners op een eenvoudige en duidelijke manier bij te praten over de beschikbare regelingen en de voorwaarden. In februari 2016 vindt de eerste voorlichtingsbijeenkomst via de Vrijwilligerscentrale plaats, een tweede via de Bibliotheek Haarlem staat gepland.

7. Bijlagen

Samen actief tegen armoede!

Bijlage 1: Regelingen naar speerpunten

Bijlage 2: Verslag van gesprek met de stad.

Bijlage 3: Verslag van PMO in gesprek met de stad

Bijlage 4: overzicht wijzigingen in de beleidsregels en verordening

Bijlage 5: Beleidsregels Tegemoetkoming bij ziekte en handicap

Bijlage 6: Beleidsregels maatschappelijke participatie schoolgaande kinderen

Bijlage 7: Beleidsregel gemeentelijke tegemoetkoming in de kosten kinderopvang

Bijlage 8: Beleidsregels Huiswerkbegeleiding en Bijles

Bijlage 9: Tweede wijzigingsverordening individuele inkomensvoetstuk Haarlem

Bijlage 10: reactie Participatieraad op nota

Bijlage 11: reactie college op reactie Participatieraad

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

8. Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

- In te stemmen met de vijf speerpunten in de nota ‘Samen actief tegen armoede 2016 - 2020’:
 - Versterken zelfredzaamheid en participatie
 - Preventie van langdurige armoede en schulden
 - Verminderen van armoede bij kinderen en jongeren
 - Ondersteuning van mensen die leven van een laag inkomen
 - Vergroten van bereik en vereenvoudigen van regelgeving
- Het financiële kader van deze nota voor vier jaar (2016 tot 2020) vast te stellen, hetgeen betekent dat binnen die periode de aangegeven beschikbare budgetten volledig en uitsluitend aan de voorgestelde regelingen worden besteed.
- In te stemmen met de volgende wijzigingen en nieuwe regelingen (nummers corresponderen met nummers in de bijlage):
 - De inkomensgrens Individuele inkomens toeslag (2) verhogen van 110% naar 115% van de bijstandsnorm
 - De eigen bijdragen van de Huiswerkbegeleiding (4) laten vervallen.
 - De Tegemoetkoming kosten kinderopvang (5) verruimen naar de doelgroep inburgeraars met bijstand
 - De regeling Garantietoelage (7) laten vervallen.
 - In 2016 mogelijkheden collectieve polis per 2017 onderzoeken.
 - De regeling Bijzondere bijstand duurzame gebruiksgoederen (11.5) voortzetten en vereenvoudigen en in 2016 budget reserveren voor toename statushouders.
 - De voortzetting van de subsidie aan Platform Minima Organisaties (23) laten bepalen door de uitkomsten van de pilot ervaringsdeskundigen
 - Een digitaal platform (27) ontwikkelen voor kortingen en voordelen
 - Een pilot ‘Inspringbudget schuldhulpverlening’ starten (29)
 - Een pilot starten met de introductie van ‘115-red een bedrijf’ voor zzp-ers (30)
 - Een brugklaspakket (31) introduceren; een extra bedrag voor ouders wanneer kinderen naar de middelbare school gaan
 - Een onderzoek starten naar de mogelijkheden om scholieren een fiets aan te bieden (32)
 - Een vergoeding geven aan houders van de HaarlemPas voor een ID-kaart (33)
 - Een regeling ontwikkelen waarmee mensen in de bijstand een opleiding kunnen volgen (34)
 - Een ‘stropenpot’ introduceren voor onvoorziene, plotselinge noden bij partners in de stad (35)
 - 2 Fte toevoegen voor de verbetering van bereik, het ontwikkelen/onderzoeken van nieuwe regelingen en vereenvoudiging en het uitvoeren van de regelingen.

- De ‘tweede wijzigingsverordening individuele inkomenstoeslag Haarlem’ vast te stellen. De verordening treedt in werking op 1 januari 2016.

Gedaan in de vergadering van (wordt ingevuld door de griffie)

De griffier